

SZENDEI ÁDÁM EMLÉKELŐADÁS 2009.

Tanítani, minden fokon
PROF. TAKÁCS SÁNDOR

Miskolci Egyetem

Összefoglalás: A szerző röviden ismerteti Dr. Szendei Ádám munkásságát. Fontos célkitűzés legyen a beteg-orvos kapcsolat, a kölcsönös és őszinte információ. Ez napjainkban különös jelentőséggel bír, miután a tudományos-technikai eredmények kihívói lettek a hagyományos természetgyógyászat újraértelmezett axiómái, hangsúlyai, korszerűsített formulái (daganatok, krónikus nem fertőző betegségek, stb.).

Szerző példákat idéz a médiumokban megjelent (sokszor ellentmondó, nem tényszerű) információkból. Nélkülözhetetlennek tartja a korrekt, tárgyyszerű adatközlést, a tanítás felelősségét.

Kulcsszavak: életút, orvos-beteg információ, tudomány, természetgyógyászat, médiumok, tényszerű tájékoztatás

---

Egészségtudomány 53/2 16-22 (2009).

Közlésre érkezett: 2009. április 3-án

Elfogadva: 2009. április 10-én

Prof. TAKÁCS SÁNDOR

3526 Miskolc

Álmos u 10

tel: 46-325-165

Köszönöm a Magyar Higiénikusok Társasága megtisztelő felkérését a Dr. Szendei Ádám emlékelőadás megtartására.

90 éve született (1919) és már 18 éve (1991), hogy eltávozott közülünk az egészségügy egyik legkiválóbb oktatója, Dr. Szendei Ádám. Tudományos érdeklődése vezeti az egyetem elvégzése után a gyógyszerintézetbe. A sajnálatos balesetét követően (1953) veszi kezébe a fonendoszkóp mellett az írás nélkülözhetetlen eszközét, a tollat.

Széleskörű tudásanyaga, kitűnő stílusa, világos elemzései hamarosan kiváltják a korabeli sajtó érdeklődését. Publikál tudományos ismeretterjesztő lapokban, mint „Élet és Tudomány”, „Delta”, valamint napi, heti vagy havi kiadványokban (Népszabadság, Családi Lap, stb.).

Aki ismereteket birtokol, törekszik annak közreadására úgy, hogy az legyen maradandó. Erre legalkalmasabbak a könyvek, melyek a hatvanas-hetvenes években meg is születnek; Orvos a családban, Gyógyszer a családban, Egészségünk kiskönyve. Az Orvos a családban első kiadása 1966-ban, a kilencedik (!) 1988-ban jelent meg (2 és fél évenként új kiadás!). Az egészségnevelésben kifejtett munkásságát 1990-ben Akadémiai díjjal ismerik el.

Könyve első kiadásának „Előszavában” írja, hogy:

„... a lakosság megnövekedett egészségügyi érdeklődése miatt a körzeti orvosnak nincs elég ideje arra, hogy betege lényeges vagy kevésbé lényeges kérdéseire kielégítő választ adjon.”. Ha pedig „... nem kap választ, szorongásos állapot fejlődhet ki benne...”.

Dr. Szendei Ádám bátran vállalja a válaszadás felelősségét, beleértve az egészségügy témakörének egészét. Úgy véli, hogy a könyv követelménye helyenként túlzottnak tűnhet, „... de mint távlati célkitűzések, mégis helytállóak.”.

Igaza van, eltelt 43 év és a gondjaink azonosak, vagy alig változtak. Az orvos-beteg kapcsolat ma is sokszor feszültségekkel terhes, „az idegrendszer betegségei” pedig még szélesebb körben érintik a lakosságot (szorongás, félelem, túlterhelés, stb.). A szenvedélybetegségek, az életmód következményei egyre veszélyesebbek és a kockázat mértéke többszörösére nőtt.

Napjainkban más kihívásokkal is számolni kell, a betegek sokkal tájékozottabbak, részletesebb információt igényelnek, számos esetben fordulnak – sokszor eredményesen – jogi fórumokhoz. Ez megkövetelné a korszerű kommunikációt, amely inkább illúzióknak tekinthető. Az újabb és újabb tudományos eredmények tömegét feldolgozni, és főleg alkalmazni nem, vagy alig lehet. Azt hiszem, a hagyományos orvos-beteg kapcsolatot jelentősen érinti a természetes eljárások és gyógyszernek nem minősülő készítmények elterjedése, forgalma. Egyes felmérések szerint a betegek kb. 30%-a hisz ezen gyógymódokban. Elvárható lenne, hogy ezekről is kapjanak őszinte, korrekt felvilágosítást a betegek.

Számomra a megtisztelő jelölés révén lehetőség adódott arra, hogy Dr. Szendei Ádám munkásságához kapcsolódva témát választhassak. Előadásom címével csupán utalni kívántam könyve azon megállapítására, mely szerint:

„feladatának tartja ..., hogy az egészségügyi kérdésekben jól tájékozott egyének számának szaporításával megkönnyítse a beteg és az orvos közti jó együttműködést.”

Célját elérte, mert jól tájékoztatottak és a tájékozottak nemzedékei nőttek fel „tankönyvén”. A tanítók elkötelezettsége, a tanítás és tartalma igazmondásának igénye, valamint az élet ezt megrézfáló valósága vezetett a cím megválasztásában.

Hagyományt tisztelő módon kezdtem gyűjteni az adatokat, részletezni a mindenkinek szóló világos, korrekt, tudományosan megalapozott mondanivalót (táblázatok, ábrák), hiszen az információ nagyhatalom és azt felhasználók, befolyással bíró tényezők.

Tanítani sokféle formában lehet: élőszó (előadás, beszélgetés), írott és elektronikus sajtó (médiák), tárgyak, eszközök stb. felhasználásával. Amilyen széles skálán mozog a lehetőség, olyan változó az információ minősége (mélysége) és az informátorok köre (szakemberek, specialisták stb.).

Hogy könnyelműen ne merészeljek tanácsokat, ajánlásokat adni, felesleges ismétlésekbe bocsátkozni, elkezdtem szemlézni a lapokat, hallgatni (nézni) a célműsorokat.

És ... akkor letettem a tollat! Mit is szeretnék? Tanítani! Milyen módon? Őszintén, kritikusan! Ki(k)hez szólni? Mindenkihez, az egész társadalomhoz! Ám ha a nép nem, vagy félreérti azt, akkor

„... hasztalan erőlködöl.

a Nép nélkül népet nem boldogítasz ...”

(Madách I. Összes művei (Mózes) Révai Kiadó, Budapest, 1942)

A továbbiakban csak idézni fogok a médiából. A következtetéseket vonja le az olvasó (hallgató).

Az emberek érdeklődése széleskörű, de vannak „népszerű” témák, ilyen a rák. Így az információk jelentős része is ezzel foglalkozik.

A szűrés:

„Az ÁSZ szerint csődöt mondtak a rákszűrési programok” – kiemelt cím!

A szövegben:

„A daganatos betegségek korai felismerésére milliárdokat fordított az elmúlt években a Kormány, mindennek azonban sovány a bizonyító eredménye.”

Akkor most mit tegyünk? Szűrjünk, de

„A szűrések hasznának egyik mutatója a részvételi arány ... Ez alapján azonban egyik program sem hatékony, mert ... nem mutattak ... magas részvételi arányt ..”

Az okok:

„... hatvan olyan mammográfiás állomás működik, ahol nem teljesülnek a szakmai és technikai minimum feltételek. ... Ennél nagyobb bukást csak a vastag- és végbéldaganat-szűrések mutatnak: ... a tárca már egyáltalán nem fizeti a szűréseket, a programot pedig szakmai viták miatt felfüggesztette.”

Milyen lehetőséget javasolhatunk ezután? A korai és korszerű diagnosztikát. Igen, de

„Értelmetlen vérből szűrni a rákot?” – teszi fel a kérdést címében az újság és a rövid összefoglaló:

„Akár jövőre elindulhat a vastag- és végbélszűrés, igaz, a módszer kisebb vihart kavart. A Kormány ugyanis vértesszittel szűrte, de szinte valamennyi szakmai szervezet ezt alkalmatlannak tartja.”

A szakma a tükrözéses módszert preferálja, viszont

„Ahhoz, hogy a szűrés elinduljon, mindenképpen szakmai konszenzus kell.”

Addig nézzünk más ajánlatot.

Szembeötlő cím, öles betűkkel:

„Előre megmondják, hajlamos-e rákos betegségre”

Ilyen egyszerű az egész, mert

„Régen ... csak álmodoztak arról, hogy valamilyen vizsgálatból megállapítsák ... kialakulhat-e náluk rákos betegség... Mára ez már lehetséges ... választ ad egy vizsgálat.” Az ára 20.000.-Ft felett, de volt akciós is alig 15 ezren túl.

Egy másik beharangozó szerint:

„Egy nap alatt kimutatja a műszer a daganatot.”

Ugyanez máshol, más címmel:

„Daganatdiagnózis, szinte azonnal.”

„A világon elsőként alkalmazott eljárás ...”

„A világon egyedülálló technológiával ... huszonnégy óra alatt megállapítják, található-e rosszindulatú daganat a vizsgált személy szervezetében.”

Öröm, hogy a lehetőségek sokasodnak, de korai az öröm, mert a válasz nem késik:

„Morális kontra a 24 órás rákdiagnózisra. Szakemberhiányból csinálnak üzletet, vagy szakmai féltékenység vezérli a tiltakozókat? A vizsgálat 25.000 Ft, a vita tart és mit mondjunk a betegnek?” Amit a professzor asszony: „... a szándék elismerésre méltó”, de szerinte nincs „semmilyen világszenzáció” (Kádár Anna).

A terápiás javaslatok köre szinte határtalan, a teljesség igénye nélkül néhányat:

„Speciális vízzel csökken a tumor ... a deutérium megvonással nyert víz alkalmas a daganatos betegségek kiegészítő kezelésére”.

Más ajánlás:

„Rákot és cukorbetegséget is gyógyít a sajátvér-terápia.” – informál a cím, és a szövegben:

„Hatásos az eljárás: ... daganatok utókezelése”.

Az ellentmondás nem zavarja a szerzőt!?

„... az intravénás C-vitamin .. hasznos kiegészítője lehet a konvencionális onkológiai terápiának...”

„... A szájon keresztül szedhető gyógyszerek kivonatok ... rákellenes ... hatásáról számos klinikai kísérlet is napvilágot látott.”

Ritka érdekességű cikk:

„Sokáig életben tart a lila paradicsom” címmel és a szövegben:

„Olasz kutatók szerint a genetikailag módosított lila paradicsom csökkenti a rák kialakulásának veszélyét, sőt, le is győzi a daganatokat.”

További jó tanács a terápiához:

„Hány órákor kell rákot kezelni?” címmel. A cikk szerint „... a daganatkezelés legkedvezőbb időpontja hajnali egy órákor és délután 4-kor van. ... Ha a nap más időpontjaiban történt, a mellékhatások száma megötszöröződött.”

Azt hiszem, ezek után nem gond tudományos, korrekt, szilárd alapokon nyugvó felvilágosítást adni a rákszűrésről, diagnosztizálásáról és terápiájáról!?

Nem kevésbé érdekes az AIDS-ről (vírusokról) és védőoltásokról szóló tudósítás sem.

Maga a hír és a cím biztató:

„Vakcina az AIDS ellen”

Egy kutatócsoport (magyar) az USA-ban kidolgozott egy vakcinát, amely

„úgy aktiválja az immunrendszert, hogy nem juttat be sem kórokozót, sem ellenanyagot. Sőt, még tíz sem kell hozzá, elég egy tapasz...”

A kutatók óvatosságra intenek:

„... a kipróbálási fázisnak még nincs vége ...” és

„... nem minden AIDS beteg gyógyítható meg tapasszal ...”

Az óvatosság nem is ártott, mert a válasz megérkezett „Foltok az AIDS-tapaszon” címmel.

Írják, hogy: „... a kutatónő eredményeit többen kétségbe vonják.”

Vajon mi lehet a háttérben? A projekt

„... szokatlanul nagy összegű finanszírozást kapott ... szomorú lenne, ha kiderülne, hogy ennyi közpénz nem jár haszonnal ...”

Így már érthető! A viszontválasz sem marad el:

„A tényekkel vitatkozni lehet, de azokat letagadni nem.”

Nézzünk egy másik gyógy módot.

„Dr. Cékla nem gyógyítja az AIDS-t”

A Dél-Afrikai Köztársaság Kormányának álláspontja évekig az volt, hogy

„Az AIDS legjobb ellenszere a cékla, fokhagyma .. a megelőzésnek pedig a mosakodás ...”

Az új kormány első intézkedése volt, hogy a „Dr. Cékának gúnyolt egészségügyi minisztert” menesztette.

A vírusokról írni mindig hálás téma volt, különösen az ilyen címek vonzóak:

„Vírústól ugranak fel a kilók.”

Az érdekes megállapítás alapja, hogy a

„Kutatók állítása szerint az elhízások egy részét adenovírusok okozzák, amelyek növelik a zsírszövetek számát.”

A neves szakember véleménye:

„Egyelőre nem is lehet kezelni ezt a fertőzést, mert nincs rá vakcina..”

A védőoltások vitathatatlan eredményei ismertek, mégis érik újabb és újabb támadások megalapozatlanul, tudományos bizonyítékok nélkül, hipotézisekre támaszkodva. Talán a legnagyobb kárt Dr. Andrew Wakefield angol orvos (gastroenterológus) 1998-ban indított szakmai vitája okozta, „... amikor felvetette, hogy – az MMR vakcinának szerepe lehet az autizmus kialakulásában.”

A baj az, hogy a bíróság kárpótlást ítelt meg egy házaspárnak, akik azt állították, hogy kislányuk a védőoltás miatt lett autista.

„Évtizedes kutatások sem tudták igazolni, hogy kapcsolat lenne a védőoltások és az autizmus között.”

Ennek ellenére a szülők nagy része elhitte a kapcsolatot és nem vitte gyermekét védőoltásra. Eredménye kiterjedt kanyarójárvány Angliában, Svájcban és Olaszországban.

Hazánkban is tapasztalható volt egy kisszámú csoportnál a védőoltásokkal szembeni ellenállás, ám állami és szakmai intézkedésekkel rendeződött a kérdés.

Végül az egészségügyi ellátás, szolgáltatás köréből vett „hirdetések”, „ajánlások” gyöngyszemei.

Egy „magyar találmány”, amely „150 betegség és társbetegségei kezelésére alkalmas”, pl. Parkinson-kór, ciszta, paraziták-gombák, Alzheimer-kór, fülproblémák, stb.

„Új lehetőségek a gyógyításban! Ha már semmi sem segített, keressen bennünket. Több, mint negyvenféle ráktípussal szemben tudják nagyon hatékonyan, célzottan kezelni a daganatos betegeket ... kikapcsolva a kemoterápia, a sugárkezelés kellemetlen mellékhatásait és jelentősen csökkentik az áttétek kialakulásának a lehetőségét is.”

„Az évezred új gyógyászata az össejtterápia”.

Mire lehet felhasználni:

„Csontot is képes megújítani, hasnyálmirigyét tudnak növesztetni, visszanyerhető, illetve javítható a látás...”

„A jelen viszont az, hogy egyes klinikák óriási összegekért olyan kezeléseket ígérnek, amelyek legtöbbször hatástalanok, rossz esetben mért árthatnak is.”

„Lóbalzsam – Pferde Balsam – ideális a fáradt, visszeres, megterhelt lábakra...”

Következhet a „röntgenszemű asszony”, aki „az idegszálak masszírozásával” gyógyít és „visszaadta egy ötéves vak kislány látását”.

És a válság ide is elért:

„A program lehetőséget nyújt árengedmény nyújtására. ... mértéke fontossági sorrendben az egy főre jutó jövedelem mértékétől, az igénylő egészségi állapotától és ... a termékek mennyiségétől függ.”

Most pedig rántsuk le a leplet régi legendákról, bebetonozott tanokról.

„Nem méreg a só, nem gyógyszer a víz. Hiedelmek, amelyek makacsul tartják magukat, bár semmi sem igaz belőlük.”

Az egészségromboló, vérnyomásnövelőnek tartott, fehér halálnak, csendes mérregnek is nevezett sóról kiderült, hogy e tények nem a valóság, hanem a hiedelmek világába tartoznak. A só rehabilitálását végző kutatóintézet vizsgálata szerint inkább a só hiánya jelent egészségügyi kockázatot (80%-kal nagyobb a halálozási veszély).

Egy több évtizedes elemzés megállapítása, hogy „a tea és kávéivásnak nincs köze a mellrákhoz.”

„Egy tanulmány cáfolja, hogy a krumpli kisütése során keletkező akrilamid rákkeltő anyag lenne.”

Az is csupán feltételezés, „amely szerint napi nyolc pohár, azaz másfél-két liter víz elfogyasztására van szüksége a szervezetnek”.

A hiedelmek sorába tartozik a mangalica zsírjának „egészségességére” vonatkozó elmélet is.

„Az sem igaz, hogy a sötétben (gyenge fényben) olvasás rontja a látást.”

Talán a legmeglepőbb vélemény a koleszterinről szól:

„... nincs felnőtt ember az országban, aki ne tudná, hogy a koleszterin rosszat tesz a szívnek, infarktust és egyéb borzalmakat okoz.”

Viszont

„... ez az egész „koleszterindili” javarészt egy lufi, és felfújásában a gyógyszeriparnak nagyon jelentős szerepe van.”

A klinikai vizsgálatok és tanulmány szerint:

„A gyógyszert szedők között a kockázati arány alig 4 ezrelékkal javult!”

Tehát nem hazugság, sőt, igaz is:

„Ügyesen becsomagolták az információt, mi pedig elhittük... Huszonöt éve minden és mindenki ezt sulykolja, aki megkérdőjelezi az állítást, azt kiközösítik. A koleszterinszint csökkentése kétségkívül nem árt, de irgalmatlan sokba kerül...” (Erdős A., 2009.)

Hazánkban 2008-ban több, mint 22 milliárd forint.

Epilógus

Két alkalommal – megdönthetetlen bizonyítékok birtokában – helyreigazítást kértem a közölt valótlan adatok miatt. Helytelenül, hibásan közölték a védőoltási naptárt (oltásidőt, oltás megnevezését). Írásos észrevételemre telefonos válasz: Igazam van, de a helyesbítésre akkor térnek ki, ha majd újra foglalkoznak a védőoltásokkal! Gondolom, évek múlva!

Az egyik helyi lapban – kiemelt címben – a HIV pozitívok számát nemes egyszerűséggel AIDS betegeknek írták, így több eset volt, mint az egész országban. A cikk szerzőjét felhívom telefonon, elmondom, félrevezetik a lakosságot. Sajnáljuk, észrevétele igaz, viszont ezt kevesen – csak a vajtfülűek – tudják. Helyreigazítás nincs! Minek ezt tudni mindenkinek?

Feladom, nem írok, nem telefonálok.

Tanítás! Azt hiszem, olyan ez, mint a színjátszás: van benne dráma, vígjáték, tragikomédia, a néző (hallgató, olvasó) csak teszi a dolgát: sír és/vagy nevet, miközben sejtése sincs, hogy Shakespeare igazi szövegét vagy annak gyenge epigonját hallja! „Nagy munkát vállal az magára, ki most kezébe lantot vesz” (Petőfi S.) Ha nem is lantot, de tollat vegyünk, mert „vannak hamis próféták”, akik tanaival szemben az igazra mégis csak tanítani kell a lakosságot minden fokon.

Miskolc, 2009.

PROF. ALEXANDER TAKACS

3526 Miskolc

Álmos u 10

Tel: 36-46-325-165

Teaching on all grades

Abstract: The Author describes the professional life of Dr. Adam Szendei. A vital aim is the connection between doctor and patient, the free-flow of honest information. This is gaining more and more importance nowadays as knowledge from science and technology are often challenged by revived axioms, popularity, updated formulas of the traditional alternative medicine (tumors, chronic non-transmittable diseases etc.).

The Author presents examples (often contradicting, non factual) of information collected from media, to underline the importance of the honest, factual information transfer and the responsibility of teaching/education.

Key words: walk of life, physician-patient information, science, natural therapy, media, factual information

---